

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

LXII. De Peccata Actuali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

Conceptionem temere velut errorem contra S. Scripturam proclamant. Non habet purissimum, sed ostendit maculas, Speculum.

XXVIII. Error (juxta plerosque DD. Cathol.) sextus est: Parvuli absque Baprisimo ex hac vitâ decedentes pœnis non tantum dampni, sed etiam sensibilibus ignis æterni tormentis plectuntur. Ita moderni hæretici Lutherani & Calvinistæ apud Gerhardum L. 2. part. 3. à fol. 455. & Amef. Tom. 4. à fol. 29. quos sequitur Cornelius Jansenius Iprensis. Tom. 2. L. 2. de statu Naturæ lapsæ. c. 25. colum. 420. ubi ait: *longè ab Augustini & Ecclesiæ mente fortassis recesserunt Scholastici, qui parvulis sine Baprisimo morientibus immunitatem à sensibilibus pœnis ignis æterni tribuerunt.* Probant. Tum quia parvuli isti sunt verè damnati, juxta illud ad Rom. 5. v. 18. *per unius delictum in omnes homines in condemnationem.* Tum quia Concilium Florentinum in decreto unionis dicit, *illorum animus, qui cum solo peccato originali decedunt, mox in infernum descendere.* Tum quia S. Augustinus Serm. 14. de verbis Apost. dixit: *parvulos in ignem æternum & combustionem æternam,* Tum quia parvuli non intrabunt in beatitudinem æternam. Ergo in ignem æternum; etenim in has solum duas classes Christus in Evangelio dicitur aliquando divisurus universum genus humanum.

XXIX. Errori huic apertè adversatur Innocentius III. supra §. 15. adductus, ubi planè definire videtur, *pœnam peccati originalis solam esse carentiam visionis DEI.* Et certè non videtur divinæ bonitati consentaneum, eos æternis cruciatibus addicere, qui nullum actuale peccatum commiserunt; cum pœna sensus juxta D. Thomam conversioni ad creaturas principaliter respondeat: & ideo delinquenti infligatur, ut ordo per peccatum læsus restitueretur, dum invitus sentire cogitur, ordinem naturæ suæ perturbari, qui ordinem universæ naturæ debitum peccando violavit. Ad hæc pœna sensus in inferno infligitur ad puniendam illicitè percepta & quæstia gaudia in hac vitâ, secundum illud Apocal. 18. v. 7. *quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum.* Atqui infantes cum solo originali decedentes nulla gaudia in hac vitâ illicitè quæsierunt, aut perceperunt. Ergo &c. Unde communis etiam PP. & DD. sententiâ prædictos infantes à pœna sensus eximit.

XXX. Respond. Ad 1. parvulos puniri pœnâ dampni, hoc est, privatione visionis DEI, quâ pœnâ potest affligi ille, qui solum in alienâ voluntate peccavit; quia est mera subtractio, & denegatio alicujus boni absolute non debiti: nec infantes in aliam nisi in hanc pœnam in Scripturâ damnati leguntur. Dicunt Adversarij, privationem boni indebiti non esse ullo modo pœnam. Respond. esse pœnam, quando quis erat proximè ad illud bonum destinatus; per hoc enim privatio ejusmodi boni potest esse materia tristitiæ, nisi hæc per accidens impediatur. Ad 2. Concilium Florentinum nomine *inferni*, non intelligere locum damnatorum, sed Limbum puerorum. Nam Hebræi omnem locum subterraneum etiam sepulchrum vocant infernum. Sunt autem intra terram tres cavernæ; prima & infima circa centrum caverna est infernus, & locus damnatorum: secundus & remotior locus est purgatorium: tertius & altior est limbus non baptizatorum; ubi tamen non in perpetuum manebunt, sed post finem mundi ex illâ specu extra-

hentur supra terram, ubi vitam felicem agent in perpetuum immortalitate donati, scientijs infusis illuminati, & contemplatione perpetuâ occupati, in quâ Philosophi naturalem beatitudinem collocabant. Ita P. Didacus Ruiz, de voluntate DEI disp. 61. Sect. 4. n. 3. Quamvis alij aliter non nihil sentiant, quos alibi adduxi Ad 3. D. Augustinum apertè stare pro nobis L. 5. contra Julianum, cujus verba supra §. 15. retulimus. Unde ex serm. 14. itidem citato plus non convincitur, quàm S. Patrem aliquando dubium hæsisse; quandoquidem in epist. 28. ad Hierony. ita scribit: *cum ad pœnas ventum est parvulorum, magis mihi crede, coarctor angustijs, nec, quod respondeam, prorsus invenio. Docè ergo quid sentire, quid dicere, debeamus.* Sed hoc dubium S. Pater postea deposuit, & si etiam in eo persistisset, alios ipsi P. P. quos supra adduximus, opponimus. Ad 4. hæc & similia fuisse à Christo dicta & intellecta de adultis, quibus tunc prædicabat, ut colligitur ex adiectis: *esurivi enim, & non dedistis mihi &c.* quod utique parvulis non potest obijci. Et hæc de peccato originali.

CONTROVERS. LXI.

DE PECCATO ACTUALI.

Diximus ad initium prioris Controversiæ, peccatum esse triplex Naturæ, Artis & Moris, atque de solo postremo nos hic agere. Et quamvis Malum, Peccatum & Culpa inter se differant, velut superius & inferius; eo quod Malum significet defectum in quacunquè re. Peccatum verò defectum in quavis operatione: Culpa denique defectum in Actione morali. In præsentī tamen, ubi de malo & peccato morali agitur, hæc tria inter se convertuntur, si modò de malo morali formaliter loquamur, etenim aliàs sæpe aliquid dicitur moraliter malum aut effective solum, uti vitium: aut objective seu materialiter, uti motus turpis indeliberatus; quæ tamen propriè culpæ & peccata non sunt.

PARS PRIOR

DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

Doctrina prima. Peccatum Actuale est actus moralis malus. Ita S. Thomas 1. 2. q. 17. a. 6. ubi ait, peccatum nihil aliud esse, quàm actum humanum malum. Dicitur 1. Actus moralis, scilicet humanus, id est, intrinsecè & formaliter liber, elicitus cum advertentia ad dictamen rationis seu prudentiæ. Debet autem omne peccatum esse actus liber, quia partim peccanti imputatur ad vituperium & pœnam, partim quia omne peccatum est contra conscientiam rectam, & dictamen conscientiæ dissuadens peccatum, & suadens oppositum tanquam melius & debitum fieri. Si autem peccatum esset necessarium, & oppositum esset impossibile, ratio suadens unum fieri & alterum omitti, esset non recta, sed stulta, idemque faceret, quod

Ecc 2 is, qui

is, qui ægroto non potenti se juvare disvaderet morbum, & suaderet sanitatem. Dicitur 2. Malus est enim peccatum dignum odio Dei, & hominum; de Deo patet ex illo Sapient. 14. v. 9. *similiter odio Deo sunt impius & impietas ejus*; quod autem est dignum odio tanquam rationabili averfione præfertim Naturæ sapientissimæ, & res omnes juxta meritum æstimantis, non potest non esse summum malum. Patet idem etiam in hominibus, ex quibus vix ullus est vitæ tam perditæ & profligatæ, quem non statim atque peccavit; subeat dolor aliquis ac remorsus conscientiæ. Hujus autem ratio à priori constat ex eo, quod peccatum sit semper aut fere semper aliquo modo involuntarium, & ortum ex ignorantia, quæ si postea per clariorum cognitionem tollatur, & sic perpetrati malitia peccati meliùs detegatur, dolor inde & pænitiã exnascitur.

II. Objici potest. Illud non habet veram malitiam, quod etiam à Deo est eligibile. Sed peccatum est tale; quia unum peccatum potest esse pœna alterius, teste S. Augustino, pœna autem potest eligi & intendi à Judice. Respond. propter hanc ipsam rationem; & quia pœna à Judice verè intenditur: peccatum autem à Deo intendi nunquam potest, sed semper sit contra voluntatem illius, negari, quod unum peccatum possit esse pœna alterius. Et ita docet Card. Pallavicinus 1. 2. disp. 3. q. 2. 2. 4. n. 2. ubi S. Augustinum explicat de peccato habituali præsertim originali, cujus perseverantiam in pœnam actualis DEUS aliquo modo causat, volens negationem auxiliorum; quibus mediantibus peccator respiceret, & ita peccatum habituale tolletet.

III. Cæterum propter multiplicem respectum peccati ad finem, à quò deviat: ad principium, à quò producitur: ad legem, quam transgreditur: ad DEUM, quem offendit, variæ adhuc aliæ definitiones peccati dantur, ut videre est apud Autores passim. Una est reliquis celebrior, quæ peccatum commisionis (aut omissionis additâ particula non) definitur à S. Augustino L. 22. contra Faustum c. 17. *dicitur, factum, vel concupitum contra legem æternam*. Est autem Lex æterna juxta eundem S. Patrem Ratio divina, vel Voluntas DEI ordinem rationalem conservari jubens, perturbari vetans, ut refert Joannes Amicus de peccatis D. 7. Sect. 1. Non obstat, quædam fieri contra leges positivas & mutabiles. Nam extat lex æterna, ut obediamus præceptis quibuscumque à legitimo magistratu in tempore & pro tempore latis; positò ergo præcepto humano jam ponitur materia Legis æternæ; quia ponitur aliquid contentum sub illo genere Hinc deducitur, malitiam formalem peccati consistere adæquatè in solo actu libero, & ne quidem compleri per privationem subsequentem actus oppositi debiti, quidquid jam sit, an detur hujusmodi privatio. Nam prædicta malitia formalis non est aliud, quam contrarietas ad legem obligantem. Atqui hæc contrarietas formaliter consistit in actu positivo; quippe dum peccatur per actum positivum, semper lex immediate præcedens obligat ad talem actum non ponendum: & tota obligatio formaliter semper cadit supra liberam determinationem legi conformem. Ergo libera omisso talis actus est formaliter contrarietas ad legem. Sed privatio actus debiti (si hæc distinguatur ab actu positivo) non est formaliter determinatio libera. Ergo omisso li-

bera, prout est formaliter contrarietas ad legem, consistit in actu positivo, ut pluribus ostendunt Scholastici, ad quos hæc quæstio pertractanda spectat.

IV. *Doctrina secunda.* Non omnia hominum opera sunt peccata, sed aliqua sunt Sancta bona ac laudabilia. Ita omnes Catholici & est de fide ex Trident. Sess. 6. can. 25. sic loquente: *si quis in quolibet bono opere justum saltem venialiter peccare dixerit, aut quod intolerabilius est, mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri &c.* Anathema sit. Hanc doctrinam satis probavimus supra Controv. 57. S. 1. & 4. de operibus bonis & horum meritis. Confirmatur hic breviter ex Sac. Script. Math. 5. v. 16. *sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona &c.* Atqui peccata non lucent coram hominibus, nec illos incitant ad DEUM glorificandum, sed potius scandalizant. D. Paulus 1. ad Timoth. 6. v. 17. hortatur divites bene agere, & divites fieri in bonis operibus &c. Psal. 17. v. 21. *David gloriatur: retribuisti mihi dominus secundum justitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum retribuisti mihi*, Atqui peccatum non est justitia, nec puritas, sed maculat manus & animum. Accedit multiplex ratio. 1. si omnium hominum opera sunt peccata, etiam fides justificans erit peccatum, quò nihil absurdius dici potest. 2. Concionari, Baptizare, Eucharistiam fumere, dare Elemosinam erunt peccata. Ergo vitanda; ad quæ tamen non DEUS hortatur. 3. perinde erit orare ac blasphemare, pejerare, & debitum solvere; quia utrumque æquè malum & peccaminosum est, quæ sunt absurdissima.

V. *Doctrina tertia.* Non omnia peccata hominum sunt mortalia, sed quædam tantum venialia, sic dicta, quod facile à DEO veniam obtineant. Est de fide ex Tridentino Sess. 6. c. 11. dicente: *licet in hac mortali vita, quantumvis sancti & justii, in levia saltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinant esse justii; nam justorum illa vox est & humilis & verax, dimitte nobis debita nostra*. Idem discrimen peccatorum mortalium & venialium designat S. Iacobus c. 1. v. 15. *Concupiscentia carnis concepit, parit peccatum, peccatum vero, cum consummatum fuerit, generat mortem*. Ergo cognoscit aliquod peccatum nec consummatum, nec generans mortem, adeòque non mortale. Item S. Paulus, 1. ad Corinth. 3. dicit: quædam hominum delicta igne punienda, salvâ tamen æternâ salute, sic enim loquitur v. 15. *si cujus opus arserit (scilicet in judicio DEL.) detrimendum patietur, id est, punietur, ipse vero salvus erit, quæ est manifesta descriptio venialium peccatorum*. Sac. Scripturæ consonant Patres apud Valentiam Tom. 2. D. 6. q. 18. Sufficiat nobis S. Ambrosius Lib. 2. de pœnit. c. 10. *Sicut baptisma, inquit, ita una penitentia, quæ tamen publice agitur, nam quotidiani etiam nos debet penitere peccati, sed hæc delictorum leviorum, illa graviorum*. Et D. Augustinus in Enchir. c. 71. ubi ait: *de quotidianis, levibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana fidelium oratio satisfacit &c. delet omnino hæc oratio (Dominica) minima & quotidiana peccata*. Accedit ratio, quæ sumi potest ex humana amicitia rectè instituta; esset enim severissimus is, qui quovis Amici peccato sic offenderetur, ut amicitiam discinderet. Itemque severissima esset ea amicitia lex, contra quam non posset peccari leviter, salvâ ipsâ amicitia, Quare minimè consentaneum esset

divinæ

divinæ Benignitati, quovis hominis peccato ita DEUM offendi, ut propter illud priveret hominem gratiæ & amicitia; quod si alienum est à Bonitate DEI, ut ob quodcumque peccatum arceat hominem à sua gratia; certè quædam peccata naturâ sua non sunt talia, ut id mereantur.

VI. Porro quædam peccata dicuntur venialia ex genere suo, illa scilicet, quorum malitia ex objecto de sumpta adeo ex naturâ suâ est levis, ut nunquam fieri possint mortalia, nisi per accessum alicujus circumstantiæ novam speciem conferentis, uti verbum otiosum, prodigalitas, mendacium &c. è contra ex genere suo mortalia dicuntur detractio, furtum; quia manendo intra Speciem, & per se loquendo, sunt peccata mortalia; licet ob parvitatem materiæ vel imperfectam deliberationem fieri possint venialia. Unde patet, præter venialia ex genere suo datæ venialia per accidens ex levitate materiæ vel libertatis imperfectione, quam sufficere ad excusandum à peccato mortali, certum est apud Theologos omnes. Qualiæcunque autem sint peccata venialia per se, vel per accidens. Conveniunt tamen cum mortalibus 1. quod sint actus moralis malus, & offendant DEUM 2. quod neutra sint idonea, ut assumi possint tanquam media ad obtinendum finem, qualemcunque bonum, juxta illud ad Rom. 3. v. 8. *non sunt facienda mala ut veniant bona.* 3. quod ad neutrum DEUS possit concurrere speciali concursu per se, & ex intentione. 4. denique quod utriusque subjectum proprium & unicum sit voluntas. Nam sensus internus, à quo dirigitur appetitus sensitivus, non agnoscit bonum honestum, neque oppositionem actus vel objecti cum DEO, aut illius lege. Ergo capax non est alicujus actus, vel leviter peccaminosi. Differunt autem 1. quod peccatum mortale sit materia Sacramenti Pœnitentiæ necessaria; non item veniale. 2. quod mortale trahat secum reatum æternæ pœnæ: veniale tantum temporali per se. 3. Quod mortalia gratiam sanctificantem, charitatem, aliosque habitus supernaturales tollant: non item venialia; sicuti etiam illa à visione perpetuò excludunt: venialia tantum ad tempus. Verum hæc & plures aliæ differentiæ accidentales tantum sunt. Essentialiter igitur & intrinsicè peccatum mortale differre videtur à veniali quod illud planè sit: deliberata & affectiva aversio à DEI voluntate graviter obligante: non istud; unde peccatum mortale breviter & clarè definiti potest: *gravis DEI offensa*: Veniale verò *levis offensa*; quænam autem mortalia sint, colligendum est vel ex S. Scriptura, vel communi sensu Doctorum & Ecclesiæ, vel ex gravitate materiæ præceptæ simul cum intentione Legislatoris, aut modo præcipiendi & prohibendi, vel ex gravi oppositione cum charitate erga DEUM, vel proximum, aut se ipsum &c.

VII. *Doctrina quarta* Non omnia peccata mortalia sunt in malitia æqualia, sed alia alijs deteriora. Ita omnes Catholici & clarè asseritur à Christo Joan. 10. v. 11. *qui tradidit me tibi, majus peccatum habet*, utique tam Pilati quam indæ fuit peccatum mortale, & tamen Judæ fuit gravius. Idem declarat Matth. 5. v. 22. in speciali peccato iracundiæ, cujus tres gradus ponit. 1. *omnis, qui irascitur fratri suo*, (scilicet in animo mortem, vel aliud grave malum desiderans.) *reus erit judicio qui autem dixerit fratri suo racha* (id est stupor insipientis) *reus erit consilio: qui autem dixerit fatuè* (& si

graviorem illi contumeliâ intulerit ex illa lethali iracundiâ) *reus erit gehennæ ignis*. Ubi alludie ad civilia Judæorum tribunalia, in quibus leviores culpæ à communi Judicium confellu agitabantur: graviore autem referrebantur ad concilium septuaginta duorum seniorum: gravissima verò extra urbem puniebantur in valle, quæ vocabatur gehennâ, id est, vallis tristitiæ; Nam illic olim infantes in cultum dæmonum igne cremabantur; in cuius flagitij detestationem ille locus profupplicio ignis destinatus fuit, adeoque significat Christus, illum quidem graviter peccare, qui in animo continet lethalem iram: gravius verò illum delinquere, qui insuper in verba contumeliosa erumpit: gravissimè verò, qui summam contumeliâ in alterum effundit. Idem discrimen peccatorum docet Christus Marc. 3. v. 24. indicans quædam peccata facile à DEO remitti, alia difficillimè & rarissimè; sic enim loquitur: *amen dico vobis, quoniam omnia dimittentur filijs hominum peccata & blasphemia, quibus blasphemaverint; qui autem blasphemaverit in spiritum S. non habebit remissionem in æternum, sed reuserit æternum delicti*. Scilicet secundum legem ordinariam, rarissimè enim peccantibus in Spiritum S. conceditur gratia pœnitentiæ; quamvis enim omnia peccata totam S. S. Trinitatem consequenter etiam Spiritum S. offendant, tamen illa dicuntur specialiter repugnare spiritui S. tanquam amori divino, quæ directè adversantur divinæ misericordiæ contemptum & pertinaciter respuendo omnia media, quæ Spiritus S. ad impetrandam remissionem peccatorum instillar, cujus modi media sunt fides, spes, pœnitentia &c. sic enim occluditur via divinæ misericordiæ. Consentit etiam S. Joannes Epist. 1. c. 5, v. 16. dicens: *qui sit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem; non pro illo dico, ut roget quis. Ubi nomine peccati ad mortem non intellexit quodlibet mortale, sed quod cum tantâ pertinacia committitur, ut usque ad mortem continuandû statuatur; quod maximè contingit in apostasia à fide, ubi Christo perpetuò renunciarur & ejus gratia contemnitur; pro his autem apostatis non veniat orare S. Joannes, sed non audeat promittere exauditionem.*

VIII. *Doctrina quinta*. Non sola incredulitas aut illa tantum peccata, quæ fidem excutiunt, sunt mortalia, sed insuper etiam alia plurima; nec vicissim omnia sunt venialia, quæ cum fide justificante consistunt, sed ex his quædam etiam mortalia. Est de fide ex Trident. Sess. 6. c. 15. can. 27. ubi dicitur: *si quis dixerit, nullum esse mortale peccatum nisi infidelitatis, aut nullo alio quovis, quantumvis gravi & enormi, præterquam infidelitatis peccato semel acceptam gratiam amitti, Anathema sit.* & Can. 28. *si quis dixerit, amissâ per peccatum gratiâ simul & fidem semper amitti, aut fidem, qua remanet, non esse veram fidem &c. Anathema sit.* Idem habetur in S. Scriptura Matth. 25. v. 41. ubi Christus, ait: *discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis ejus; esurivi enim &c.* ex quibus verbis manifestè patet, non solam infidelitatem, sed alia etiam longè plura esse Peccata mortalia, Non sola autem esse peccata mortalia, quæ fidem auferunt, indicant illa Scripturæ loca, ex quibus conijcitur peccatores etiam graves esse in Ecclesia, v. g. ex similitudine arææ, in quasunt paleæ & triticum Matth. 3. ex similitudinè Sagenæ, in quâ pisces boni

boni sunt permixti cum malis Matth. 13. ex similitudine decem virginum, inter quas quinque prudentes, & totidem fatuæ. Ex quibus omnibus clare inferitur, etiam graves quosdam peccatores esse posse in Ecclesiâ, adeoque retinere fidem, ac proinde non omnia peccata, quæ mortalia sunt, tollere ab homine fidem; quod signatè tradit Paulus a. ad Corinth. 13. v. 2. *ajens, si habuero omnem fidem ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Ubi aperte significat, posse fidem esse sine charitate, adeoque cum peccato mortali, sine quo nunquam abest charitas. Consentiant Patres apud Bellarm. L. c. de amiss. grat. c. 8. Accedit ratio, quia non omnia peccata gravia aduersantur fidei, sed tantum infidelitas; inauditum autè est in Ecclesiâ, adulterum, homicidam aut alios graves peccatores, hoc ipso, quod hujusmodi peccata committant, fidem amittere, & infideles fieri. Hinc ipsimet Lutherani impium illud pronunciatum Lutheri, *solum incredulitatem esse peccatum mortale*, rejiciunt, ac damnant.

IX. *Doctrina sexta.* Non omnia peccata Infidelium sunt mortalia, Sed quædam ex his etiam venialia Ita Catholici Doctores, & habetur ex Tridentino Sess. 6. can. 7. ubi dicitur, *si quis dixerit, opera omnia, que ante Justificationem sunt, quæcumque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri, anathema sit.* Probatur. Tum quia ex Scriptura constat, quædam peccata ex naturâ suâ & objecto esse venialia; ut diximus supra §. 3. Tum quia in scripturâ etiam peccata eadem infidelibus minùs imputantur ad culpam & penam, quam fidelibus; in quibus tamen nemo negat, peccata venialia esse posse. ita Lucæ 12. v. 45. dicitur: *ille autem servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, & non preparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis: qui autem non cognovit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis; omni autem, cui multum datum est, multum quæretur ab eo: & cui commendatum multum, plus petent, ab eo.* Tum quia infideles facere possunt quædam opera moraliter bona; cur non etiam peccata quædam solum venialia? Tum quia infidelitas non afficit vel inficit omnia opera infidelium; neque enim omnia opera infidelium, quæ faciunt, ex infidelitate faciunt, cujus sæpe non sunt memores, ut alibi docetur.

X. *Doctrina septima.* Non omnia, & solum reproborum Peccata sunt mortalia, sed etiam quædam electorum. Ita Catholici D. D. communiter. Prior pars constat ex §. 3. cit. solum addo, etiam reprobis quædam peccata tam mortalia, quam venialia per penitentiam remitti posse; quæ ante finem vitæ habuerunt. Quo fit, ut in eis etiam venialia esse possint, quæ talia dicuntur ab effectu seu eventu. Posterior pars est de fide, & ostenditur pluribus Scripturæ exemplis. Nam Adam prædestinatus erat; cum Irenæus L. 1. c. 31. Tertul. L. de præscript. adversus hæretic. Epiph. hæref. 46. August. de hæref. c. 25. inter hæreticos numerent Tatianum, qui id negabat; nec tamen dubitari potest, Adamum comedendo cibum vetitum, mortaliter peccasse, ut constat ex Genes. 2. v. 17. *quocunque die comederis ex eo, morte morieris.* Et ad Rom. 5. v. 12. *per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* David utique prædestinatus & justus fuit juxta illud Actor 13. v. 22. *suscitavit illis David Regem, cui testimonium perhibens dicit: inveni David si-*

lium Jesse, Virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas; & tamen constat, Davidem gravissimè peccasse 2. Reg. c. 11. & 12 & Psal. 50. ubi ipsèmet David deflet adulterium occasione Bethsabeæ commissum.

XI. *Doctrina octava.* Deus verè ac propriè loquendo, nullo modo est Causa vel Author peccati Ita omnes Catholici & definitur in Concilio Tridentino Sess. 6. can. 6. his verbis: *si quis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera ita ut bona Deum operari, non permisisse solum, sed etiam propriè, & per se, adeo ut sit proprium ejus opus, non minus proditorie, quam vocatio Pauli, Anathema sit.* Probatur ulterius 1. ex S. Script. Sapient. 11. v. 25. *nihil odisti eorum que fecisti: & Sapient. 14. v. 9. odio sunt Deo impius & impietas ejus.* Ex his testimonijs ita argumentari licet cum S. Augustino L. 1. ad Simplicianum q. 2. DEUS nihil odit eorum, quæ ipsèmet operatur. Sed DEUS odit peccatum; Ergo DEUS non operatur peccatum. Psal. 5. v. 5. dicit David de DEO: *quoniam non DEUS volens iniquitatem Tu es, Ecclesiast. 15. v. 12. non dicas, inquit Siracides, ille, (DEUS) me implantavit, id est errare, peccare fecit à sapientiâ; non enim necessarij ei sunt homines impij* 1. Joan. 3. v. 8. *qui facit peccatum ex diabolo est; quoniam ab initio Diabolus peccat, in hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli. omnis qui natus est ex DEO, peccatum non facit, & v. 10. omnis, qui non est justus, non est ex DEO.* Plura ejusmodi testimonia videri possunt apud Tanner, Tom. 2. D. 4. q. 9. n. 58. Probatur 2. ex Patribus, quorum testimonia pulcherrimè obvia sunt, & copiose adducuntur à Suarez. in 1. 2. D. 6. n. 9. de peccat. S. Irenæus integrum opus adversus hanc hæresin scripsit, teste Eusebio L. 5. histor. c. 19. Similiter D. Basilius scripsit integram homiliam, cujus titulus est: *DEUS non est Author peccati.* D. August. tres Libros scripsit de Liberò arbitrio, eâ potissimum de causâ, ut ostenderet, DEUM, non esse Causam peccati, Cæteri Patres fere omnes idem tradunt. Inter quos Chrysoströmus hom. 23. in Act. Apost. *nilus, inquit, dicat, DEUS nobis autor est malorum.* & infra: *Saxius fuerit sexcentis defodi, quam DEUM adire talia per nos.* Oprimè etiam Patres Concilij Arausiaci c. 23. suam, inquirunt, *voluntatem homines faciunt non DEI, quando id agunt, quod DEO displicet.* Rationem assignat D. Thomas 1. 2. q. 79. a. 1. quia omne peccatum est per recessum ab ordine, qui est in DEUM, sicut in finem. Deus autem omnia inclinat & convertit ad se ipsum, sicuti in ultimum finem. Unde impossibile est, ut vel sibi vel alijs sit causa discedendi ab ordine, qui est in ipsum, adeoque ut sit directa causa peccati. Rursus etiam si DEUS aliquibus non præbeat auxilium; quod si præberet, non peccarent; atamen totum hoc facit secundum ordinem suæ divinæ Sapientiæ & justitiæ; unde non imputatur ei ut causæ peccati, quod alius peccet; sicuti gubernatur non dicitur causa submerisionis navis ex hoc, quod non gubernet navem, nisi quando subtrahit gubernationes potens & debens gubernare. Et sic patet, DEUM neque esse indirectè causam peccati. Probatur 3. doctrina nostra ex ipsis hæreticis, qui detestabilem suam opinionem retraxerunt, ut ostendit Tanner n. 54. Unde Calvinus in admonitione adversus Libertinos longâ disputatione probare nititur, DEUM non esse causam peccati. &c. Theodorus Beza in respons. ad Heshusium, tum in alia ad Castalonem dilige-

genere purgat se & suum Magistrum Calvinum ab illa nota. Philippus Melanchthon autem Lutheri assecla; crudelis inquit, opinio est, quæ fecit Deum Auctorem peccati, à quâ auribus & animis abhorre debemus. Vide Tannerum cit. dub. 4. ad initium. Hic scilicet est versipellis hæreticorum genius, ut affirmant, negent, prout volunt, & non prout rei veritas, sed eorum perversitas dicitur.

XII. Cæterum variae sunt causæ peccatorum. 1. Voluntas humana, quæ per modum Causæ efficientis & materialis ad actum peccaminosum immediate cõcurrit. 2. ex parte intellectus ignorantia rerum, quarum cognitio nos à peccato retraheret; unde S. Thomas ait, esse tantum causam per accidens, seu removemtem prohibens. 3. Appetitûs sensitivi & passionum inordinatio, quæ hominem ad amandum objecta delectabilia impellunt; non obstante, quod sint inhonesta, prohibita &c. 4. Suggestiones à diabolo; excitatio specierum in phantasia; commotio appetitûs; apparitio aliquando visibilis, propositis minis aut præmijs. 5. unum peccatum ad aliud disponens. 6. Homo exemplo & consilio &c. ad peccatum inducens, & præsertim aliorum nomine peccans, uti primum parentem fecisse, constat ex dictis de peccato originali; quæ omnia latius explicata videri possunt apud. S. Thomam 1. 2. à quæst. 75. & alios Scholasticos.

XIII. *Doctrina novæ.* Effectus peccati tam mortalis quam venialis est Reatus pænæ. Ita omnes Catholici D. D. cum S. Thoma 1. 2. q. 87. a. 1. intelligitur autem per Reatum pænæ non solum obligatio ad pœnam, quæ ex ipsa sententia & decreto supremi iudicis immediate oritur, sed etiam dignitas pænæ; quæ immediate in ipso peccato fundatur. Atque utroque modo nihil est aliud, quam relatio rationis, seu potius denominatio extincta. Pœna, generatim loquendo, duplex constitui potest. Hujus & alterius vitæ; quæ posterior rursus est duplex damni & sensûs, pœna in hac vita sunt mala tum temporalia, quæ Deus secundum arbitrium suum infligit, præcipue ob peccata publica, & communia totius communitatis. v. g. bella, famæ, pestis &c. tum Spiritualia, quæ consistunt in subtractione gratiæ seu habitus seu actualis. Item in excecatione, & induratione; de quibus videri potest Lessius de perfectionibus divinis L. 13. à c. 12. Peccatum mortale personale in altera vita inducit reatum pænæ æternæ tam sensûs, quam damni; quarum illa in privatione visionis DEI: hæc in cruciatu inferni consistit. Vtramque esse æternam docet fides Catholica; nam de priori dicitur 1. ad Corin. 6. v. 9. *iniqui regnum DEI non possidebunt*: de posteriori verò Matth. 25. v. 41. *ite maledicti in ignem æternum*. Imò illud *ite* seu *discedite* denotat quandam ejectionem à visione DEI: Quemadmodum peccati mortalis ita etiam venialis pœna vna est hujus vitæ propria, altera alterius. Et quidem pœna in hac vitâ temporalis est afflictio varia: Spiritualis verò ex communi Sententia Theologorum est imminutio fervoris charitatis, & dispositio ad peccatum mortale. In altera vitâ certum est duplicem quidem pœnam peccato veniali à DEO decretam, nempe pœnam damni & pœnam sensûs, sed utramque per se loquendo solum esse temporalem non æternam; pœna damni consistit in dilatione visionis DEI post egressum animæ: pœna verò sensûs in

doloribus, quos animæ perpetuunt in igne purgatorio, ut tenent omnes Catholici, de quo supra Controv. 40. fusè egimus. Rationem pro doctrina nostra assignat S. Thomas 1. 2. q. 87. art. 1. Quia videmus in rebus naturalibus & humanis quidquid contra aliquem ordinem insurgit, ab eo ordine & principe ordinis deprimi. At verò, qui peccat, agit contra triplicem ordinem Rationis, Legis humanæ, & divinæ; unde triplicem pœnam incurrit, unam quidem à se ipso, quæ est Conscientiæ remorsus, aliam ab Homine, tertiam denique à DEO.

XIV. *Doctrina decima.* Peccata etiam post pœnitentiam non semper ita remittuntur, ut nulla amplius vel in hac, vel in altera vitâ restet pænæ temporalis luenda. Ita omnes Catholici, & habetur in concilio Tridentino Sess. 6. c. 14. & Can. 30. ubi dicitur: *Si quis post acceptam justificationis gratiam cuilibet peccatori penitenti ita culpam remitti, & reatum pænæ æternæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pænæ temporalis exsolvenda vel in hoc saculo vel in futuro in Purgatorio, antequam ad regna celorum aditus patere possit, anathema sit.* Quemadmodum ergo Rex aliquando reo condonat offensam, & pœnam capitis, quam meritus est: & tamen ne videatur omnino neglecta Justitia publica, vult illum per aliquod tempus exilio vel carcere puniri, ita DEUS post remissa peccata seu mortalia seu venialia quoad culpam & pœnam æternam non nunquam reservat aliquam pœnam temporalem vel in hac vel in altera vitâ solvendam. Id quod suadent varia Scripturæ Exempla v. g. Moysis, & Aronis, qui propter peccatum incredulitatis jam jam ipsis remissum ad huc puniti sunt morte corporali Num. 10. v. 12. & Deut. c. 33. v. 48. Item Davidis, qui post imperatam veniam adulterij & homicidij punitus est morte Filijz. Reg. 12. v. 13 &c. Eandem doctrinam tradunt. Patres, qui ob hanc ipsam etiam causam tum Missæ Sacrificium tum Satisfactionis usum commendant, ipsiusque etiam purgatorij fidem adstruunt. Unde commo- dius infra post pœnitentiæ Sacramentum pluribus hanc doctrinam probabimus, & oppositum errorem refutabimus.

PARS POSTERIOR.

ERRORES HÆRETI-
CORUM.

XV. *Error primus.* Omnia hominum opera sunt peccata, quantumvis bona videantur. Ita Cornel. Jansenius Jprens. Tom. 2. de statu Nat. Lapsæ. JL. 4. c. 18. col. 632. ubi ait: *ita inducta est peccandi necessitas, ut in omni actu, quo quis legem sibi videtur vel servare vel transgredi, reus alicujus peccati teneatur.* Probat 1. Pelagiani doctrinam suam, quod possint fieri opera Naturæ moraliter bona, fundant in loco Apostoli ad Rom. 2. v. 14. *Genes, quæ legem non habent &c. naturaliter ea, quæ legi sunt, faciunt.* 2. Libertas arbitrij ad faciendum bonum in peccato proflus perijt, nec ad unum restat. 3. Nullum omnino fieri potest opus bonum, hoc est, sine peccato, nisi in DEUM propter se dilectum referatur: alioquin neque rectè fit, neque bonum opus est, sed verè peccati contaminatione pollutum

tum. Error iste vix differt ab illis erroribus, quos supra Controv. 46. & 47. rejecimus. Item à nonnullis propositionibus Michaelis Baij damnatis in Bulla Pij V. & Gregorij XIII. quam recitat Suarez. Tom. I. de Grat. Prolog. 6. c. 2. Respond. ad 1. Censuram illam Iansenij à prædictis Pontificibus damnatam esse Proposit. 43. Et interpretatio illius loci D. Pauli, quam Pelagianismo accenset, omnium ferè est Sanctorum Patrum, Interpretum, ac Scholasticorum; utriusque igitur Iansenius graviter est injuriosus. Ad 2. Cum D. Augustino de Spiritu & Litt. c. 27. non usque adeo in anima humana imaginem DEI terrenorum affectuum labe detritam esse, ut nulla in eà veluti extrema lineamenta remanserint. Non igitur ita extrinsecus censerit potest libertas arbitrij, ut in nullo profus opere possit se rectæ rationis & legis regulæ conformare. Videri possunt, quæ supra Controv. 46. cit. dedimus. Ad 3. apud omnes Theologos hæcenus indubitarum fuisse, dari tam Theologicarum, quam moralium virtutum actus nullo charitatis motivo informatos; ac proinde ex charitatis defectu nihil obstat, quominus intra Naturæ limites actus moraliter boni dentur. Variâ loca S. Scripturæ Concil. & Patrum, quibus naturæ hominis negari videtur potestas bene operandi, intelligenda sunt de operationibus ad salutem & pietatem Spectantibus. Videatur Tanner Tom. 2. disp. 6. q. 3. dub. 3. Dicent Adversarij si factores Legis justificantur, ut asserit Paulus in probat. 1. allegatus: Et Gentiles solo lumine & vi naturæ faciunt legem, ut idem affirmat. Ergo Gentiles solo lumine & vi naturæ justificantur, quod est Pelagianum. Scrupulus iste olim incessit D. Augustinum. Sed facile eximitur distinguendo Majorem: factores enim non partium aliquarum, sed totius legis justificantur. Iam verò Gentiles solis naturæ viribus non totam legem naturalem, sed solum aliquas ejus partes faciunt aut facere possunt.

XVI. Error secundus. Omnia peccata esse Mortalia. Ità post antiquos aliquos hæreticos nostri temporis Sectarij Calvinus L. 2. Instit. c. 8. §. 58. & 59. & L. 3. c. 4. §. 28. Amesius tom. 4. contra Bellarm. à Fol. 9. cæterique Calvinistæ, Lutherus asserit. articuli. 32. & Lib. de Captivitate Babyl. tit. de baptis. tom. 1. Wittenb. pag. 78. Melancthon in loc. com. tit. de peccat. actual. Kemnit. in Exam. Trid. Sess. 6. c. 11. q. 3. de bonis operib. & Sess. 14. ubi de penitentia agit, Gerhardus in Jlag. à fol. 912. Qui tamen, uti in hac re omnes contra Catholicam doctrinam sentiunt, ita dissentiunt inter se. Lutherani peccata mortalia censent esse non solum infidelitatem, sed etiam peccata, quæ admittuntur contra conscientiam, hoc est, à perre contra legem divinam, aut etiam ex causa ignorantia: venialia verò appellant in primis ea, quæ ob corruptionem, ut ajunt, & infirmitatem necessariò admittuntur, ut subitæ dubitationes de Deo, & motus subitæ sensualitatis, atque omnia demum opera Justorum, quatenus perfectione integritatis destituuntur, ut videtur est apud Melancthonem & Kemnitium loc. cit. Calvinus autem peccata mortalia absolute solum vocat peccata reproborum, propter quæ damnantur: venialia verò prædestinatorum, quæ illis condonantur saltem post fidem, ut colligitur ex eodem Calvino L. 3. Instit. c. 2. §. 11. cui consentiunt Calvinistæ apud Ames. loc. cit. & vi-

detur etiam ad stipulari Gerhardus fol. 613. Jagogæ, ubi ait, venialia solum dari in renatis, non autem in non-renatis, per quos nonrenatos utique intelligit reprobos. Probat 1. per ea Scripturæ loca, in quibus peccatum quodvis significatur morte dignum. Ezechiel. 18. anima, que peccaverit, ipsa morietur ad Rom. 6. v. 23. Stipendia peccati mors, ubi Apostolus sine ulla exceptione de peccato loquitur. Jacobi 2. v. 10. qui offenderit in uno factus est omnium reus. 2. Ex illo Math. c. 5. v. 18. qui solverit unum de mandatis istis minimis, & docerit si homines, minimus vocabitur in regno celorum. Ubi, inquit Gerhardus fol. 917. taxat hunc errorem, quod sint præcepta quædam minima, quorum transgressio non mereatur æternam mortem, etique opponit allatam decisionem. 3. Deuter. 27. v. 26. maledictus, qui non permanet in sermonibus Legis hujus. Ex quo colligitur, omne peccatum, cum sit contra legem divinam, maledictio divino adeoque morti obnoxium esse. 4. SS. PP. vehementer exaggerant malitiam peccatorum venialium, utique hoc non facturi, nisi in his per se mortalem culpam agnoscerent. 5. Peccatum veniale offendit infinitam DEI Majestatem. Ergo infinitam malitiam habet, cum ex dignitate personæ offensæ crescat malitia offensæ, ut etiam docent Theologi Pontificij. 6. Peccatum veniale potest à Deo nunquam remitti, adeoque semper puniri, imò juxta D. Thomam. 2. 2. q. 83. art. 5. peccata venialia ante mortem non deleta in damnationis sempiterno supplicio reipsa afficiuntur, cui consentiunt non pauci Theologi Pontificij. 7. DEUS ob solum etiam peccatum veniale absolute potest hominem, quantumvis justum, æternam damnare; cum seclusâ promissione possit innocentem etiam æternis supplicijs addicere, ut itidem aliqui Pontificij DD. tenent. Ergo peccata solum sunt venialia ex DEI misericordia, non naturâ suâ. 8. minima opera bona ex sententia multorum Pontificiorum merentur vitam æternam. Ergo & minima peccata merentur mortem æternam. 9. Malum culpæ etiam levissimæ majus est quolibet malo pænæ; potius enim subeunda est quævis pænâ, licet gravissima, quam peccatum etiam levissimum perpetrandum. Ergo justè potest qualibet culpa puniri à DEO quâlibet pænâ etiam mortis æternæ. 10. aliqui etiam Pontificij DD. nullum peccatum ex naturâ suâ veniale agnoscunt, ut Joan. Gerfon 3. P. operum de Vita Spirit. Lect. 11. Almain, Rossensis &c. 11. Incredibile est, inter duo furtâ solum nummi discrimine distantia unum esse mortale, alterum veniale; & tamen volunt Theologi ex mille v. g. furtis unius nummi pleraque antecedentia esse solum venialia peccata, tandem verò deveniri ad furtum mortale ex uno nummo.

XVII. Errorem hunc damnarunt Pius V. & Gregorius XIII. Summi Pontifices in Bulla contra Michaellem Bajum Anno. 1579. edita. ubi inter alios recitatur & damnatur hic articulus: *Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam; & jure meritissimo damnatur.* Nam lumine Naturæ perspicuum est, inter optimos etiam amicos nonnunquam intercedere aliquas leves offensunculas, quas tamen amicus non posset rationabiliter ita graviter apprehendere, ut propterea dissolveret amicitiam; imò ipsa amicitia semel inita requirit, ut hujus modi offensunculæ moraliter vix evitabiles facile

facile remittantur. Atqui DEUS est amicorum sincerissimus, & moraliter est impossibile, nihil nos illi displicens committere juxta illud Iacobi 3. v. 2. *in multis offendimus omnes*. Et Ioan. 1. v. 8. *si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, veritas in nobis non est*. Adhæc amicitia Dei moraliter debet observari posse, aliâ in effectu proinde foret; ac si esset impossibilis. Ergo ex naturâ rei debent etiam respectu DEI esse quadam offensionulæ leves, quæ cum ejus amicitia consistere valent. Plura contra hunc ipsum errorem diximus supra §. 4. Argumenta in oppositum produnt magnam ignorantiam apud hæreticos Scripturæ & doctrinæ Partum & Pontificiorum. Itaque

XVIII. Respond. ad 1. *Argumentum in oppositum*. Ex Ezechiele & ad Rom. &c. Hæc & similia loca intelligenda esse de solis, gravioribus peccatis; & de præcipuo analogato peccati; nempe de peccato mortali: non veniali; quod est peccatum quoque absolute dici possit, est tamen in genere peccati & cum mortali comparatum quiddam imperfectum, sicut ferè accidens respectu Substantiæ est ens quoddam imperfectum. Ad 2. D. Chriostomum & Theophilactum in cit. locum Matthæi intelligere ea mandata Christi, quæ iste supra justitiam Scribarum & Phariseorum adjecerat; nempe non concupiscendum, non irascendum, non fatuum appellandum proximum, non odio habendum inimicum &c. Et quia Pharisei & Scribæ internam consensum in adulterium &c. minimi faciebant; Christus ex opinione istorum eadem mandata vocat minima, etsi in se sint maxima, maximiq; facienda: At transgressores eorundem dicit minimos, id est, ultimos vilissimos ac nullos; quia in cælo nullus est ultimus, nullus vilis; unde notat Titimus in cit. loc. Christum lulisse amphibologice in voce minima & appellasse mandata improprie minima, cum revera in se magna essent: transgressores vero proprie minimos, id est, vilissimos; ultimos, imò nullos, cum in cælo nullus sit vilis &c. Ad 3. Inde solum colligi, divinam maledictionem incurri per omne illud peccatum, quod ita est contra divinam legem; ut sit etiam contra finem legis, qui est charitas; qualia tamen non sunt peccata venialia. Ait Amelius; Apostolum ad Galat. 3. v. 10. extendere maledictionem & Benedictionem legis ad opera etiam levissima. Sed probet hoc Puritanus; ubi enim sit mentio in universa lege de verbo otioso; gloriolâ inani, mendacioso levi. &c.

XIX. Ad 4. Meritò à SS. PP. magni æstimari peccata venialia, Tum quia revera per se magna sunt, ita ut ne quidem pro totius mundi luctro sint committenda. Tum quia disponunt ad mortale; in quem sensum D. Basilus in Quæstionibus compendio explicatis quæst. 4. dicit, *peccatum etiam veniale esse stimulum mortis*. Et August. Epist. 108. ad Scleric. docet, *multis venialibus peccatis in unum collatis perinde nos gravari posse, sicut per unum aliquod grande peccatum*; non quasi ipsa per se venialia peccata, quantumvis multiplicata, mortale peccatum constituere possint; sed quia disponere ac inducere tandem ad mortale valent. Quando verò D. Basilus quæst. 239. ait, nullam in lege nova inveniri differentiam, aliud dicere non vult, quam in lege nova; Interprete Christo Matthæi 5. nullum esse peccatum non prohibitum, ac interdictum, cum ex falsa interpretatione Scribarum multa peccata in lege antiquâ

F f f.

non censerentur interdicta. Ad 5. Negando consequentiam. Nam etsi DEUS infinitus offendatur, attamen offenditur finitè; neque enim semper offensâ tantam habet malitiam, quantum dignitatem habet ille, qui offenditur e. g. offendit potest Regia dignitas omissione alicujus obsequij, neque tamen necesse est, ut quanta dignitas sit Regis, tanta sit offensæ gravitas, ut satis patet ex dictis. Ad 6. Peccatum veniale juxta sententiam S. Thomæ per accidens solum nunquâ remitti, atque æternum quandoque puniri ob adjunctum scilicet peccatum mortale; non autem per se, & merito suo; ac proinde nec per se ac naturâ suâ dignum esse æternâ pænâ. Dixi juxta sententiam S. Thomæ, mitiorem enim opinionem dedimus in Controv. 40. de Purgatorio ex Scoto, Bellarmino, Arriaga & alijs. Ad 7. Negando consequentiam. Nam si DEUS id faceret, non faceret id præcisè, ut Judex ac vindex peccati, nec adeo ex natura & merito ipsius peccati sed ut absolutus Dominus, qui re suâ uti potest, ut lubet, uti aliqui sentiunt. Et licet alioquin Deus suo arbitratu cujusvis peccati materiam, quantumvis per se exigua, justa de causâ præcepto positivo vetare posset sub peccato mortali, uti patet in præcepto dato ipsi Adamo, non tamen convenienter rerum naturis, ac præcisè; ut Judex legem ferre posset, quâ peccatis venialibus, quatenus talibus præsertim ex subreptione ac imperfectione actûs, pænâ æterna per se decerneretur.

XX. Ad 8. Concesso Antecedente, negari Consequentiam. Nam imprimis dare minimo operi maximum præmium ingens liberalitas & misericordia foret: dari autem minimo peccato pænâ maximam Injustitia & Crudelitas foret. Deinde dare calicem aquæ frigidæ ex charitate Dei non opus minimum, sed magnum valde est & meritorium vitæ æternæ; huic autem operi bono non est opponendum peccatum veniale; quod simul cum charitate consistit; sed mortale, quod charitati repugnat. Ad 9. Negando Sequelam. Nam licet malum culpæ majus sit, quam malum pænæ (pænâ quippe est propter culpam) attamen cum veniale peccatum sit levis culpa, ex justitia etiam levi pænâ plecti debet, Punire autem pænâ æternâ in genere mali pænæ majus est malum, quam peccatum veniale in genere culpæ; siquidem culpa venialis in suo genere est levis & exigua; punire verò pænâ æternâ in genere mali pænæ est summum malum. Quare justitiæ conveniens non est, ut tantilla culpa tam gravi pænâ plectatur. Ad 10. Hos Authores sine dubio à communi Catholicorum sensu turpiter deflexisse, hæresis tamen non dampnari à plerisque Theologis, siquidem Substantia, inquirunt, dogmatis Catholici est, quod distinctio sit inter peccatum Mortale & Veniale; qualis autem illa sit, ad fidem non pertinet. Itaque etiam isti Catholici differunt adhuc ab hæreticis. Tum quia concedunt, aliqua esse venialia peccata absolute & secundum se absque ullo respectu ad certas condiciones; ad certas personas, fidei, prædestinationis &c. Tum quia fatentur peccata venialia re ipsâ & secundum præsens decretum DEI pænâ solum venialem mereri, quantumvis æternâ etiam pænâ puniri à DEO potuissent, tum quia nulla aliâ annexunt corollaria de incredulitate, non impunitate, reprobatione &c. sicuti hæretici faciunt, qui idcirco recedunt non solum à communi sententia Scho-

via Scholasticorum, sed etiam à fide, absolute & univèrsim affirmantes, omnia peccata ex se, & naturâ soà esse mortalia. *Ad 11.* & ultimum, nihilominus hoc apparere incredibile, quàm hominem uno tandem vitro exhausto sericibrium, ac peccare eum mortaliter, qui prius plura similia vitra sobriè, & absque peccato saltem graviore ebibit. Quemadmodum igitur hoc ultimum vitrum, quò inebriatur homo, non spectatur solum secundum se & præcisè; sed ut complementum omnium priorum, & ut ista in se quasi complectitur, ita ultimum numerus constituens gravem materiam & peccatum mortale non spectatur solummodo secundum se & præcisè, sed ut complementum omnium priorum numerorum furtim ablatorum illos in se quodammodo comprehendens; quâ ratione utique differt à singulis nummis secundum se præcisè sumptis. Videatur in Centurijs meis Cas. Selecti. Cent. 1. Cas. 32.

XXI. Error tertius est Stoicorum, & Joviniani hæreticorum, de quo errore Joviniani S. Augustinus L. de hæres. c. 82. ita Scribit: *hic omnia peccata paria dicebat, sicuti stoici philosophi.* Fundamentum Stoicorum est, quòd omnia peccata committantur exorbitando à recto rationis tramite: Joviniani verò, quòd in scriptura duo tantum ordines hominum constituantur; bonorum scilicet & malorum Math. 22. v. 33. *statuet oves à dextris, & hedos à sinistris.* Error iste est contra expressam Christi doctrinam asserentis quædam peccata gravius puniri, adeoque graviora in se esse. Lucæ 12. cit. v. 47. *ille servus, qui cognovit voluntatem domini sui, & non paravit, & non fecit voluntatem ejus, vapulabit multis: qui autem non cognovit, & fecit digna plægis, vapulabit paucis.* Et sanè lumini naturæ contradicit, qui asserit, ejusdem esse criminis nec plus, mereri pænæ homicidium, quàm colaphum, furtum mille florenorum, quàm unius &c. Ad fundamentum Stoicorum dicimus, peccata omnia esse paria secundum communissimam generis rationem, non secundum rationes proprias. Ad Joviniani verò nihil impedire, quo minus sub utroque illo ordine bonorum & malorum hominum variæ reperiantur differentiæ, cum discrimen etiam sit inter pecus & pecus, & unum pingue, alterum macilentum &c.

XXII. Error quartus est, DEUM esse causam peccati. Ita Calvinus, qui L. 1. Instit. c. 17. §. 5. sic scribit: *ego plus concedo, fures & homicidas & alios maleficos divina esse Providentiæ instrumenta, quibus Dominus ipse ad exequenda, quæ apud se constituit, judicium, utitur Et c. 18. §. 1. Ergo quidquid agitent homines, vel Satan ipse, DEUS tamen clavum tenet.* Et ibidem §. 3. *Et jam satis ostendi, DEUM vocari omnium eorum Authorem, quæ isti Censores volunt otioso tantum consensu contingere.* Haussit doctrinam istam Calvinus à Zwinglio, Luthero, Melanchthone. Nam Ewinglius Serm. de provident. ad Catorum principem c. 6. ait: *quando facimus adulterium, aut homicidium, Dei opus est Motoris Authoris, Impulsoris* Lutherus scripsit hæc verba: *mala opera in impijs Deus operatur;* quæ verba, inquit Becanus in Manual. L. 3. c. 5. §. 5. n. 2. ejus discipuli craserunt. Philippus Melanchthon præ omnibus à Luthero laudatus ad c. 8. epist. ad Romanos Editione 1. ait: *adulterium David, & proditio Judæ est propriè opus DEI, sicut vocatio & conversio Pauli.* Ante omnes autem hos prævierunt Simon Magus, ut refert Vincentius Lirinensis in suo comment. c. 34. Et antiqui Hæretici Cerdonitæ, Marcionitæ, Priscillianistæ,

Albigenses, Florino & alij. Calvinum attentè secuti fuerunt Libertini, & nonnulli (inter quos est Hieronymus Zanchuis L. 11. de Nat. DEI c. 21) in Hollandiâ, licet alij adversentur, ut videre est in decreto DD. Generalium Statuum Hollandiæ, quod Anno 1660. Hagæ-Comitis in Hollandiâ idiomate Germanico - Belgico fuit impressum. Probant 1. ex Sac. Scriptura. Psalm. 104. v. 35. ait David, *DEUS convertit cor eorum (Egyptiorum) ut odirent populum ejus, & dolum facerent in servos ejus.* Exod. 10. v. 1. *Ego (Dominus.) intulit cor Pharaonis & servorum ejus.* 2. Reg. 24. v. 1. *addidit furor Domini irasci contra Israël commovitque David in eis dicentem: vades, numera Israël & Judam;* quæ numeratio ex Superbia orta graviter offendit DEUM & peste multata est. Eodem L. c. 16. v. 10. *dimitte eum (Semei) ut maledicat; Dominus enim præcepit, ut malediceret David? & quis est, qui audeat dicere, quare sic fecerit?* Genes. 45. v. 8. *Joseph injuriam illatam à Fratribus DEO adscribit: non vestro Consilio, sed DEI voluntate huc missus sum, & c.* 50. v. 19. *addit: non DEI possamus resistere voluntati.* Ad Romam. 1. v. 28. *Apostolus pravos mores Gentilium DEO attribuit, tradidit illos DEUS in reprobum sensum, ut faciant ea, quæ non conveniunt.* Amos. 3. v. 6. *non est malum in civitate, quod non fecit Dominus.* Demum Math. 6. v. 13. *Christus nos docuit sic orare: & ne nos inducas in tentationem, unde sic argumentantur. Si Deus inducit in tentationem, tunc est causa peccati. Sed inducit in tentationem, alioquin frustra deprecemur. Ergo est causa peccati; quemadmodum si nauta nos induceret in gurgitem, ubi submergeremur, esset causa nostræ mortis, neque nostro libero arbitrio adscribi posset interitus.*

XXIII. Probatur 2. ratione. 1. DEUS impellit & cogit ad peccatum. 2. Idem jubet Impijs & Satanæ, ut maleficia concipiant. 3. Impij, dum peccant, sunt instrumenta DEI primarij Authoris. 4. DEUS procurat & quidem efficaciter, ut aliquis peccet. Ergo ejus peccati verissimus est author & causa. 5. DEUS ad eundem planè actum malum concurret per eandem indivisibilem actionem cum causa creata. Ergo non minus erit causa physica illius, quàm homo. 6. DEUS est causa per se & author cogitationum illarum, quæ suadent & alliciunt ad objectum delectabile prohibitum. Ergo saltem erit causa moralis, scilicet suadens, consulens &c. 7. Omne bonum est ens participatum à DEO, & consequenter etiam volitio tendendi in objectum prohibitum. Ex hoc autem videtur omnino consequens esse, quòd Deus sit principium & causa volitionis. Si autem Deus est causa volitionis, quomodo non erit etiam causa malitiæ peccaminosæ, cum hæc etiam in Theologia aliquorum Pontificiorum cum actu positivo ejusque bonitate physica sit adæquate identificata, & ex certa philosophia impossibile sit, aliquid esse causam alicujus effectus, quin pariter sit causa omnium eorum, quæ cum eodem realiter sunt identificata. 8. Quidquid DEUS efficaciter vult fieri, id necessariò sit necessitate antecedenti, & consequenter DEO adscribitur, tanquam causæ & Authori. Sed quidquid sit, saltem quoad materiale, id DEUS efficaciter vult fieri. Ergo quidquid, quoad materiale saltem, sit, necessariò sit necessitate antecedenti quæ repugnat libertati adeoque non potest non fieri sic volitum, nisi à DEO tanquam causa, juxta illud Isaïæ. 46. v. 10. *Consilium meum stabit, & omnis voluntas*

Janus mea fiet. Et Esther II. v. 9. Domine DEUS omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui possit tue resistere voluntati. Hanc autem necessitatem esse antecedentem, inde patet, quod non præsupponat effectus futuritatem, sed eam causet. Minorem ultro concedunt Theologi graves asserentes, non solum omnia opera bona, sed etiam mala saltem quoad materiam, seu materialiter, prius quam fiant, & antequam futura prævideantur, prædeterminari, & prædefiniri à Deo per efficacem voluntatem, quæ ea vult fieri, quid ni igitur sit omnium author & causa?

XXIV. Pro dissolutione argumentorum in oppositum, & declaratione doctrinæ Catholicæ, quomodo DEUS non sit Author peccati. Advertendum, hæc duo, tamen apud multos idem significant, diversa tamen esse, & plus dicere esse Authorem, quam Causam. Nam Author non tantum est principium influens, sed etiam alia comprincipia ad operandum dirigens & suâ directione determinans quasi ad productionem talis effectus. Ita Francisc. Oviedo in 1. 2. Tract. 6. Contr. 7. n. 17. à quò non videtur recedere Card. Pallavicinus. L. 1. c. 17. n. 214. ubi, ille, inquit, est propriè author alicujus effectus; qui vel determinat contingentiam illius ad unam partem, vel ponit media, ex quibus sequitur ista determinatio, eum incedendo; ut proinde esse authorem videatur principium intellectuale includere: non verò esse causam per se, quæ nihil est aliud, quam principium influens in effectum ex intentione; ex cujus defectu neque natura dicitur causa partialis monstrorum, neque potentia Locomotiva causa per se claudicationis, quæ exempla asserit S. Thomas, quia licet influant in tales effectus, non tamen ex intentione, vel ulla ordinatione ad illos.

XXV. Hinc inferitur 1. & ostenditur, cur Deus neque Author, neque Causa dici possit ipsius peccati. Nam quantumvis influat in entitatem actus peccaminosi, hoc tamen præcisè facit ex officio Causæ primæ, & universalis, atque ex debito justitiæ gubernatricis, quæ conformiter infinitæ Sapientiæ & Bonitati subvenit cuique causæ, juxta exigentiam suam. De reliquò neque determinat effectum peccaminosum, utpote offerens concursum prorsus indifferentem, & hunc ipsum tantum ideo, quia oblatio ista est necessaria ad actum moraliter bonum, & liberam ac laudabilem abstinentiam à malo actu: neque ponit ullum medium vel causam eâ intentione, ut sequatur ista determinatio. Est quidem Author & Causa voluntatis cogitationum allicientium, ac totius actus primi ad peccatum præsuppositi, per hæc tamen non intendit peccatum, sed actum bonum oppositum, idque non tantum intentione elicitâ, quâ uniè optat prodire actum bonum, propositis etiam præmijs ad illum alliciens, & gravissimis pœnis à contrario malo obsterrens, sed etiam intentione innatâ, ut docet citatus Cardinalis, quâ ipsius omnipotentia essentialiter est inclinata ad bonum. Inferitur 2. Cur DEUS non tantum boni operis & actus honesti, sed etiam omnium aliorum effectuum, solo peccato excepto, sit Causa per se, & propriè, quia scilicet ad omnes concurrat vel immediatè & ut Causa particularis, vel remotè per causas ad hunc finem à se ordinatas & ad tales effectus producentes institutas, uti est voluntas, & totus actus pri-

mus liber, ex quo volitiones bonæ, & aggregatum illud, ex quo monstra, claudicationes & similia procedunt. Inferitur 3. Cur, licet omnis bonitas physica sit quædam participatio, seu similitudo bonitatis Divinæ, DEUS tamen Author & Causa esse non possit, quotiescunque est identificata cum malitiâ morali. Quia videlicet talem bonitatem neque determinat, neque ponit quidquam ex intentione causativum talis bonitatis, quæ moraliter & identicè sit malitiâ moralis & peccaminosa. Unde Esparza de Actibus hum. q. 28. ad 2. categoricè pronunciat; DEUM non esse Authorem malitiæ peccati, ne identicè quidem, aut materialiter, aut sub quacunque aliâ limitatione, quod præter Molinam Suárez. & alios amplectitur Tanner loc. cit. n. 98. qui plures modus loquendi minus tutos ibidem asserit & reprobat. Quamvis autem DEUS non sit propriè Causa etiam indirecta, quatenus per suas inspirationes & gratias efficaces non impedit peccatum; quia ad hoc requiritur, ut non solum potuerit sed etiam debuerit impedire peccatum, ut indicat & explicat S. Thomas 1. 2. q. 79. a. 1. in corp. exemplo Navarchi, qui tamen DEUS sit causa peccati indirecta, hoc est merè permissiva, non est negandum, & ex communi aliorum concedit Arriaga Tom. 3. disp. 8. n. 45.

XXVI. Cæterum quodnam sit objectum hujus decreti divini, videri possunt. Scholastici, & quibus plerique docent, illud esse disjunctivum quoad species actuum; determinatum verò quoad singula individua cujusque Speciei. Offert videlicet Decretum prædictum DEI concursum vel ad determinatum individuum actus boni, vel ad determinatum individuum actus mali; cujus tamen mali actus DEUS non est causa, quia indifferenter ad hunc vel oppositum actum bonum se habet. Sed his tria maxime obstat videntur 1. quod Patres dicant, *quidquid DEO volente fit, id fieri, Authore DEO.* 2. Si decretum illud disjunctivum dicat; volo ut Petrus vel amet, vel non amet, non est liberum; siquidem ex duobus contradictorijs unum necessariò ponitur. 3. qui vult aliquid disjunctive, adhuc verè illud vult, & est causa illius; unde non licet suadere bellum justum vel injustum. Ergo DEUS per disjunctionem hanc nec dum eximitur à ratione causæ simpliciter dictæ. Verùm nihil horum obstat, ut citati Authores pluribus ostendunt, quibus cum breviter Respond. Ad 1. Patres intelligendos esse voluntate aliqua determinatâ, & positivâ inclinatione. Videri possunt apud Card. Pallavicinum in Libell. de Act. hum. n. 119. Ad 2. amare & non amare esse quidem contradictoria disjunctivam necessitatem habentia; non verò amare liberè, & omittere amorem liberè; etenim inter hæc duo datur medium, scilicet amare necessariò, quod tunc fieret, si DEUS offerret concursum determinatum ad solam v. g. omissionem amoris liberi Ad 3. negando paritatem. Nam suasio disjuncti tunc solum habet locum, quando utrumque membrum disjuncti omitti potest; unde malè utique suadetur bellum justum, vel injustum; cum unum ex istis fieri non debeat. DEUS autem concursum suum indifferentem ita ad utrumque offert, ut tamen bonum suadeat, malum dissuadeat. Interest autem Naturæ rationalis habere hunc concursum indifferentem, sine quò laudabili-

dabiliter operari non potest. Nunc ad argumenta Adversariorum supra §. XXII. allatorum.

XXVII. Respond. 1. ad S. Scripturam. Generatim verba activa hic non sumenda propriè pro actione & impulsu, sed impropriè pro permissione seu non impeditione; est enim consueta phrasia S. Scripturæ, ut DEUS dicatur ea facere, quæ finit fieri, cum facile posset impedire, sed ob certas causas & bonum finem inde securum non vult impedire, sed finit fieri. Homo quidem non impediens peccatum proximi, cum posset, peccat; quia tenetur impedire ex lege Naturæ; DEUS autem non tenetur impedire, ideo non peccat permittendo. Quod si verba Scripturæ semper in rigore sumere vellemus, infinita absurda sequerentur, & tota DEI Natura inverteretur, quoties enim membra humana, pedes, caput, manus, illi tribuuntur, cum tamen sit Spiritus; quoties passionibus humanæ illi adscribuntur ira, pœnitentia &c. cum tamen sit immutabilis. Malach. 3. v. 6. *Ego DEUS & non mutor.* Itaque Interpres Scripturæ non debet nimis inherere Grammaticæ, sed consulerè rationem, quid DEUM deceat. Cum ergo DEUS vehementissimè oderit peccata, ut constat ex cit. S. Scripturæ locis, non est credibile, Deum homines impellere ad peccatum. Ergo istorum horror benigniore quâdam interpretatione mitigandus est. Atque hic est capitalis error hæreticorum, quod S. Scripturam nimis literaliter intelligant, ut verba sonant, cum tamen Apostolus 2. ad Corinth. v. 6. moneat: *Inter a occidit, spiritus autem vivificat.* Hæc responsio generalis facile in specie accommodatur singulis locis in contrarium allatis.

XXVIII. *psalm. 104.* dicitur Deus convertisse cor Ægyptiorum in odium Judaici populi, quem ante dilexerunt, id est, permisisse illam animi mutationem ex instinctu diaboli, & malevolorum furis exortam; sicuti aliquis dicitur vinum convertere in acetum, si permittat ardentem prunas in vinum incidere, à quibus in acetum convertatur. Exod. 10. dicitur Deus indurasse cor Pharaonis, ut Judæis nihil concederet; quia permisit hanc voluntatis pertinaciam, sicuti exponens panem soli dicitur istum indurare. 2. Reg. 24. dicitur Deus commovisse David ad numerationem populi ex superbiâ natam, quam Deus non inhibuit; sicuti nauta solvens funem nauticum; quo navis littori affigebatur, dicitur navem commovere, quia permittit fluctibus hinc inde jactandam. Eodem L. 2. Reg. c. 16. dicitur Deus præcepisse Semei, ut malediceret David, quod est paulò difficilior explicatû; quia præceptum plus importat, quam permissionem, seu non impeditionem. Sed dico t. in textu hebraico non haberi verbum præcepit, sed dixit, quod etiam de permissione accipi potest. Deum verè præcepisse Semei, & inspirasse, ut Davidem probriis incesset propter peccata adulterij, & homicidij, sed tantum in genere non præscribendo certa convitia: illum autè excessisse limites, falsas calumnias objectando. Videatur Tirinus in cit. loc.

XXIX. *Genes. 45.* dicit Ioseph, se Dei voluntate in Ægyptum fuisse missum, cui nemo poterat resistere; qui locus etiam difficultatem habet, quia soli permissivæ voluntati DEI possumus resistere. Ergo non tantum peccaminosa venditio fratris in Ægyptum à DEO permissa, sed præcepta fuit. Sed dico cum cit. Authore in hunc loc. Molinâ & alijs DD. in illa venditione duo distinguenda, scilicet profectionem in Ægyptum, & medium illius profectionis, nempe venditionem; etenim

Deus omnia statuerat, & immutabiliter decreverat, Iosephum mittere in Ægyptum, ut tempore famis postea securæ juvare posset suam familiam; medium autem illius profectionis nostro concipiendi modo non determinasse, sed cum videret fratres odio inflatos cupere illum vendere, non præcepit, sed permisit illorum malitiam; est enim proprium linguæ hebraicæ carentis comparativo, ut cum per negationem circumscribant, cujus rei exemplum est Osee 6. v. 7. *misereremur vobis, & non sacrificium, id est magis volo misericordiam: quam sacrificium;* cum tamen sacrificium præcepit in lege Moysis, adeoque non penitus noluerit, sed minus voluerit. Ita verba Iosephi fratres alloquentis; non vestro consilio sed Dei voluntate huc missus sum, non negant etiam fratrum consilio illum venisse, sed magis voluntate Dei, q. d. vos inficij subervistis divinæ voluntati, quæ pridem statuerat, ut huc mittere, & habuerat varios mittendi modos, sed viso vestro odio; Deus illo tanquam medio usus est.

XXX. *Ad Rom. 1.* Apostolus malos Gentilium mœurs Deo tribuit, qui eos tradiderit in reprobum sensum, id est, permisit, eos sequi sua mala desideria, sicuti Medicus inobedienti agroti curam suam & medicinam subtrahens, dicitur eum tradere morti. *Amos 3.* dicens, nullum esse malum in civitate, quod non fecit Dominus, nihil facit ad rem; quia non loquitur de malis culpæ, sed pænæ q. d. Propheta sine Dei nutu, qui Creator ac Rector est universorum ac Judex & Vindex omnium, nullus seu hominum seu Demorum potest vel manum movere vel verbum effuere, quò quis lædatur, aut tristitia afficiatur. *Matthæi denique 6.* cum oramus Deum, ne nos inducat in tentationem, non intelligitur inductio passiva & activa, sed negativa seu permissiva, ut sensus sit, ne destituas nos tuo auxilio; nec sinas nos incidere in peccata, quemadmodum si obfessi cives à Principe subsidium flagitent, ne tradat eos in manus hostium, non intelligerent positivam traditionem; sed negativam, ne suum ipsi auxilium subtraheret, ut hostibus tradantur. Alioquin S. Iacobus. c. 1. v. 12. non scriberet: *nemo cum tentatur, dicat, quoniam à DEO tentatur;* DEUS enim intendator malorum est, ipse autem neminem tentat; hoc est, nulli intentat mala, nullum activè excitat aut impellit ad peccandum.

XXXI. Respondetur 2. ad probationes ex ratione §. 23. adductas, quæ pleræque omnes ex recens dictis corruunt. Ad quatuor igitur priores. Negamus Deum impellere, & cogere ad peccatum: jubere Satanae, & impijs, ut maleficia concipiant: uti impijs, dum peccant, tanquam instrumentis: procurrare efficaciter, ut aliquis peccet &c. hæc quippe uti impia & blasphema, ita à Deo remotissima sunt juxta hæc Scripturæ loca *Psalm. 5. v. 5. quoniam non Deus volens iniquitatem Tu es. Sap. 4. v. 9. odio sunt DEO impijs, & impietas ejus Habaucc v. 13. mundi sunt oculi tui, ne videant malum, & vespere ad iniquitatem non poteris. Jerem. 19. v. 5. edificaverunt excelsa Baalim, quæ non præcepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum.* Omnis alijs 1. ad Thessalon. 4. v. 3. *hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra.* Expendantur ista; an, iisdem salvis, DEUS impellere ad peccatum; jubere peccatum; desiderare ac procurrare peccatum possit. Ad 5. negamus Consequentiam. Nam Deus, etsi ad actum illum concurrat, non tamen efficit actionem illam, ut causa particula

ricularis, sed ut causa universalis, præbens vim & influxum quendam indifferentem, & communem ad illam actionem, atque ad contrariam, qui à concursu causæ secundæ limitatur, & determinatur, ut ex dictis patet. Hoc autem minimè est novum commentum Jesuitarum, ut calumniatur Amelius fol. 28. prope finem, sed est communis sententia Catholicorum D. D. & præsertim D. Thomæ tum alibi, tum q. 3. de malo. a. 7. ad 13. ubi dicit, *Deum agere cum omnibus causis secundis sed cum liberis ita agere, ut eas non determinet ad unum, sed relinquat determinationem in potestate liberi arbitrij.* Quid clarius dici potuisset pro allato responso nostro. Non ergo novum est hoc Jesuitarum commentum, sed in illo Jesuitæ genuinos se Angelici Doctoris discipulos ostendunt.

XXXII. Argumentum, quod Amelius fol. 29. contra indifferentem Dei concursum objicit, nimis tritum, & sæpius jam solum est; quippe tunc solum concursus indifferens ad peccatum & virtutem est peccaminosus, quando ille, qui præbet prædictum concursum; tenetur impedire malum, quod eventurum sciverat. Deus autem non tenetur ad mala impedienda, quæ certo novit eventura. Tum quia summus Provisor est. Tum quia potest à malis elicere bona. Tum quia æquum est, ut naturas conservet, neque eis denegat auxilium, sine quo operari nequeunt. Tum denique si Deus omnia mala impedire vellet, plurima mundo deessent, cum nihil fere sit in rebus creatis, quò non aliqui abutantur.

XXXIII. Ad 6. Negamus Deum inde esse causam & Authorem peccati, siquidem per ista DEUS non intendit peccatum; sed actum bonum oppositum, ideoque non tantum intentione elicit, quæ unice optat prodire actum bonum propositis etiam præmijs ad illum alliciens, & gravissimis pænis à contrario malo absterrens, sed etiam intentione innatâ, quæ ipsius omnipotentia essentialiter ad bonum est inclinata. Ut diximus supra. Ad 7. Idem ex dictis constare, Deum non esse Authorem & causam peccati, quantumvis bonitas physica (quæ est participatio seu similitudo quædam bonitatis divinæ) sit identificata cum malitia morali peccati; siquidem Deus talem bonitatem neque determinat, neque ponit quidquam ex intentione causativum talis bonitatis, quæ moraliter & identicè sit malitia moralis peccaminosa. Ad 8. denique in primis aliqui Authores negant Minorem, quod scilicet Deus prædefiniat bona opera, suffragante S. Damasceno L. 2. fidei orthodoxæ c. 30 ubi ait: *omnia quidem Deus prænovit, non omnia tamen præfinit prænovit enim ea, quæ in nostra sunt potestate, non tamen ea præfinit.* Alij concessâ Minore, negant Majorem, eò quod decretum DEI præcellerit conditionata Præscientia nostri consensûs, quæ conditionata futuritio tollit necessitatem antecedentem; prius enim, quàm Deus absolute aliquid prædefiniat, prævidet, quid futurum sit positâ tali vel tali conditione v. g. si darem huic homini talem cogitationem, tunc me diligeret &c. Postea decernit efficaciter, volo ut me amet, & consequenter volo illi dare talem cogitationem, cui prævidi liberè eum coöperaturum. Ad S. Damascenum supra allegatum dici potest, eum loqui de præfinitione ante scientiam conditionatam. Nam præfinitiones ab eò non absolute negari, constat ex orat. 1. de Imaginibus, ubi hæc habet: *omnia enim ab illo Præfinita, & sine ulla*

commutatione futura in ejus consilio non aliter antequam fierent, erant expressa, quam si quis velit dominum edificare, prius imaginem ac formam ipsius in anima fingit cogitationeque complectitur. Videantur, quæ diximus Controvers. 59. §. 9.

XXXIV. Ex hæcenus dictis, & probationibus tam S. Scripturæ quàm rationis rejectis luculenter apparet, eum, quem diximus, errorem, quod scilicet Deus sit causa & Author peccati, esse prorsus impium & blasphemum, majorèque, quàm aures Christianæ ferre possint? quid enim restat amplius? nihil nisi ut dicatur Deus non esse Deus. Unde ipsemet Amelius Tom. 4. fol. 18 Gerhard. L. 2. part. 3. fol. 475. alijque Sectarij detestantur impiam hanc opinionem, & negant ac pernegant, eam se tenere & docere, nec nisi per gravem calumniam à Papistis eandem sibi imputari. Verum est, illos in terminis non dicere, Deum esse causam & Authorem peccati, attamen talia asserere, atque in probationem adducere, ex quibus prædictus error legitime & manifestè deducitur. Nam dicunt, Deum impellere & cogere alium ad opus, quodcumque malum faciendum: efficaciter procurare, ut aliquis peccet: uti impio, dum peccat, tanquam instrumento: jubere Satanæ & impijs, ut maleficia concipiant &c. Ex his Zwinglij Calvinij, Bezae assertis sic concludimus. Quicumque efficaciter procurat, ut alter peccet: utitur impio, dum peccat, tanquam instrumento: jubet Satanæ & impijs, ut maleficia concipiant: impellit ac cogit alium ad opus quodcumque etiam malum faciendum. Quicumque, inquam, hoc præstat, ille est causa & author peccati. Atqui juxta Zwinglij, Calvinij &c. DEUS hæc omnia facit, ut supra ostendimus ex ipsorum verbis, & liquet ex probationibus illorum; quas itidem supra adduxerunt. Ergo DEUS juxta eosdem est causa & Author peccati. Quæ est extrema impietas & blasphemia.

XXXV. Amelius omnibus modis à tam horrenda improbitate Calvinum suum defendere nititur. Dicit itaque 1. Calvinistas non aliter loqui, ac sentire, quàm Brodwardinum Doctorè profundum, qui ante aliquot sæcula scripsit contra Pelagium L. 1. c. 33. item Thomistas, quorum doctrina apud Pontificios est approbata. Dicit secundò efficacem volitionem, usurpationem instrumenti, procurationem &c. esse tantum ordinationis & gubernationis existentiam rei inferentis: non autem effectiois rem vi suâ producentis. Dicit 3. phrases istas imperandi, impellendi, & cogendi ad maleficia raro adhiberi, nec unquam in propria & rigorosâ significatione; in quem etiam modum Gerhardus Lutherum suum explicat, & propugnat.

XXXVI. Sed hæc frivola sunt, & merissima effugia. Nam in primis nemo ex Catholicis loquitur ac sentit, sicut Calvinistæ. Quis unus ex omnibus docet, Deum impellere, & cogere ad malum: efficaciter procurare, ut aliquis peccet &c. omnes etiam hoc ipso quòd sint boni Catholici, consentiunt Ecclesiæ, ex cujus mente verba & doctrinas suas intelligi volunt. Thomas Brandwardinus Anglus communiter reprobatum à Catholicis, idque propterea, quòd Calvino satis præluserit in argumento de gratia, libero arbitrio, & decreto divino absoluto &c.; quamvis verba illius facile etiam in meliorem sensum trahi possint. Thomistæ, quibuscunque verbis utantur, aliud non volunt intel-

ligi, quàm DEUM malas etiã volitiones infallibiliter præordinare ad finem suum salvã omni arbitrij creatilibetate, simulque suã doctrinã Sanctã Romanã Ecclesiã humillimè subjiciunt, Ejus judicio statuti, quicquid ipsa circa sanã doctrinã & Sanctã Fidei mysteria statuerit. Deinde ex mente Adversariorum DEUS non solum permittit, atque ordinat, & sic utitur impijs, sed etiã determinatè imperat, ac necessitatè ad actum indispensabiliter malum; esto ulteriolem aliquem finem bonum intendat; quis autem sani cerebri dubitare possit, quin talis actio sit flagitiosa Deoque indigna? aut fingi potest efficacior procuratio criminis, quàm velle, prædefinire, intendere, imperare, necessitare physicè ad actum, cui indispensabiliter annexa sit culpa? Denique si omnia improprie intelligenda vellet Amelius, rectius dixisset; hanc non esse amplius sententiã modernorum Calvinistarum & Lutheranorum, sed Calvini, quàm verbis clarioribus expressit cum Zwinglio, & Beza, quàm ut ullã tergiversatione eludi queat. Et qui nihil blasphemiarum apud hoshæresiarum odoratur, obesse nimium naris est.

SACRAMENTA.

Hæc est hæreticorum in erroribus suis instabilitas, ut non solum à vera Romano-Catholica Ecclesiã doctrinã discedant, sed inter se etiã semper discedant ex alijs in alios errores delabentes. Et quamvis hanc animi levitatem in omnibus fidei dogmatibus, quæ in Controversiam trahunt, satis clarè ostendant, in Sacramento tamen eam vel maxime præduunt, ubi nec in nomine, nec in Essentia, nec in virtute, nec in effectu, nec in numero &c. Conveniunt vel cum Romana Ecclesiã, vel inter se ipsos, suum quicquid placitum sequentes; ut planè Propheticum illud Jsaia 19. v. 2. in eis impleatur: concurrere faciam Aegyptios adversus Aegyptios: & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum, & civitas adversus civitatem, & regnum ad versus regnum. Contra apud Romano-Catholicos in Fidei articulis una est omnium sententiã ac doctrinã, idèque semper animisensus. Constabit hæc ex sequentibus Controversiis de Sacramento, ad quæ post bona opera, tanquam isto un subsidia, progredimur pertractanda, atque eadem more nostro in plures Controversias ita disperniemus, ut in singulis primo semper doctrinã catholicam proponamus, tum ex ista hæreticorum errores resellamus, continuato, quem cepimus, illarum numero.

CONTROVERS. LXII.

DE ESSENTIA SACRAMENTORUM

Nomen Sacramenti apud Latinos sumitur pro juramento. In Sacra Scriptura accipitur subinde pro mysterio seu re occultata ac secreta maxime sancta aut in Similitudinem sacrarum occultanda: subinde pro signo rei occultæ præsertim sacra. Ex communi Ecclesiã, San-

ctorum Patrum, & Theologorum usu magis contrahitur & determinatur ad certa quædam & Spirituality signa sensibilia rei sacra; ut proinde nomen Sacramenti hodie per antonomasiam non pro quocunque signo rei, sed pro certis tantum accipitur, nempe pro ijs, quæ rem sacram homines Sanctificantem denotant modo infra explicando. De re loquendo; vera ac propria Sacramenta in utraque lege fuisse, indubitatum est, quia Concilia & Patres absolute affirmant; ea in Antiqua etiã Lege extitisse. Videndum igitur, quomodo se habeant.

PARS PRIOR

DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

I. *Doctrina prima.* Sacramentum in communi est cæremonia sacra, sensibilis, stabilis, in pignus gratiæ instituta. Sumitur hæc definitio ex D. Thoma 1. 2. q. 101. art. 4. Et q. 102. art. 5. ubi eam haud obscure tradit. Eadem est ex mente cæterorum Theologorum, non tantum reipsã, quàm verbis dissentientium. Expresse illam tradit Arriaga de Sacramentis in communi Disp. 1. num. 44. Explicatur & dicitur 1. *Cæremonia sacra*; nam omnes homines nomine Sacramenti intelligunt aliquid signum, cujus significatio vel institutio proveniat a DEO: aliquid modo tamen debeat exerceri vel recipi in homine ipso, atque idcirco sit cæremonia, quã homo ipso ejus usu aliquo modo scilicet exteriori sanctificetur. Duplex autem est sanctitas, quàm tribuunt Sacramenta; una interna & perfecta per infusam gratiam sanctificantem: altera externa & imperfecta, nempe legalis, quã olim Judæi liberabantur à nonnullis immunditijs, & quasi legalibus irregularitatibus: nec consistebat in dono supernaturali animæ infuso, sicuti gratia justificans, sed tantum erat immunitas quædam ab omni legali impedimento cultus divini, ut homo censeretur dignus communionem Fidelium in publicis precibus & sacrificijs &c. Dicitur 2. *sensibilis*; quam particulam omnes Theologi admittunt cum Trident. Sess. 13. c. 3. ubi Sacramenta dicuntur *invisibilis gratiæ forma visibilis*, hoc est, sensibilis, posito scilicet præcipuo sensu pro quolibet alio; cum enim Respub. humana non nisi sensibilibus gubernetur, oportuit pro ipsa cæremoniam hanc esse externam ac sensibilem. Dicitur 3. *stabilis*; loquimur enim hic de Sacramentis legalibus pro tota aliqua communitate institutis, qualia de facto probabiliter fuerunt omnia etiã legis veteris. Quodsi abstrahamus à Sacramentis legalibus & non legalibus, potest æquè Sacramentum pro uno & altero homine & usu institui; ac sacrificium.

II. Dicitur 4. *in pignus gratiæ.* Nam omne Sacramentum etiã Veteris Legis signum est gratiæ sanctificantis: item aliquam Sanctitatem reipsã causat. Prius sumitur ex Concilio Florentino in decreto unionis, ubi hæc habentur: *Sacramenta novæ legi multum differunt à Sacramentis antiquæ legi; ista enim nec causabant gratiam, sed tantum per Passionem Christi dandam figurabant: illa vero nostra & continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt.* Posterior inde habetur, quod omne

Aurora